

humanitas

Inhoud

1. Koele en hartstochtelijke minnaars? Beschouwingen over de vrijwilliger in het maatschappelijk werk. - Reinhard Verveld pag. 1
2. 16th International Conference on Social Welfare - H. v. Dijk pag. 3
3. Humanitas Friesland en de Samenlevingsopbouw - G. Seinen pag. 5
4. Waarom de afdeling Rotterdam niet meedoet - A. P. Gerretsen pag. 6
5. Onze Tijd pag. 7
6. Humanitas wil zich inzetten voor buitenlanders - A. P. Gerretsen pag. 8
7. Vanuit het hoofdbestuur - Mr. A. Stempels pag. 9
8. Samenwerking - J. Terlouw en J. S. Frijda pag. 10
9. M.O.B.'s op weg naar nieuwe opstelling pag. 12

Humanitas, februari 1973, 28e jaargang, no. 1

Uitgave van HUMANITAS,
nederlandse vereniging voor maatschappelijke
dienstverlening en samenlevingsopbouw.

Redactie: B. W. Droste, H. van Dijk, A. Hogers, mej.
C. M. ter Linden en W. Post (red. secretaris).

Redactie-adres: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon 020-73 94 44.

Beschouwingen over de
vrijwilliger
in het maatschappelijk werk

Koele en hartstoch- telijke minnaars?

Reinhard Verveld

In 1969 verscheen in Engeland een rapport 'The Voluntary Worker in the social services', met als uitgangspunt: 'to enquire into the role of voluntary workers in the social services and in particular to consider their need of preparation of training and their relationship with professional social workers'.

Dit artikel is, onder dankzeg-
ging voor de verleende toe-
stemming, overgenomen uit:
N.V.M.W.-nieuws, dec. '72
de redactie

De geschiedenis van het helpen is ook de geschiedenis van de vrijwilliger. De beroepskracht komt eigenlijk pas in de 19e eeuw aarzelend naar voren om na de eerste en tweede wereldoorlog als 'onmisbaar' het hulpverleningsveld te bezetten.

Dat de professionalisering doorgang kon vinden en helpen een beroep werd waar scholing voor nodig was, heeft o.a. te maken met het verdwijnen van de vanzelfsprekendheid dat mensen elkaar helpen.

De kunst van het helpen werd een stukje slechte folklore.

Hoe onoverzichtelijker de maatschappij werd, des te sterker viel het op dat er mensen in noodsituaties verkeerden.

Met de opkomst van het socialisme ging de zaak grondig veranderen omdat men de structuren als oorzaak van de nood aanwees.

Natuurlijk had de visie op de nood er alles mee te maken. Maatschappijkritische geluiden zijn de eeuwen door niet verstomd, altijd waren er wel mensen die een totale ommekeer van de structuren als de enige juiste, menselijke mogelijkheid onderkenden.

Dat in de geschiedenis van de hulpverlening de politieke en religieuze 'kettens' overschreeuwd werden door de officiële en kerkelijke en politieke machthebbers, heeft het *werkelijke* helpen onnoemelijk geschaad. Het gaat er op lijken dat in de zestiger en zeventiger jaren van de 20e

eeuw eindelijk ernst gemaakt gaat worden met *werkelijk* hulpverlening.

De hulpverlening, in zijn beste vorm door vrijwilligers gestalte gegeven, werd gekenmerkt door een betrokkenheid op de medemens, welke betrokkenheid echter NOOIT, uitzonderingen daargelaten, de wortels aantastte.

Men ging werken binnen de bestaande structuren en de noodlijdende mens werd als een chronische zaak gezien: het behoorde eenvoudig tot het menselijk bestaan noodlijdend te zijn.

Dat de noodlijdenden bijna altijd in de 'benedenlaag' te vinden waren en nauwelijks in de bovenlaag, maakt dit dogma zeer verdacht.

Nood en (persoonlijke) schuld werden en worden te vaak als casuïstiek gezien. 'Overall loert op de achtergrond van de nood de schuld.' (dr. H. J. C. M. G. Ruygers: Noodlijdend is de mens, rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar in de grondlagen van het maatschappelijk werk en in de cultuurfilosofie aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen op vrijdag 5 oktober 1962, blz. 12)

Prof. Dr. R. F. Beerling, hoogleraar in de sociale filosofie bespreekt in een kritisch artikel in TMW 2, 1963 deze rede en merkt op: 'Zo spreken, heeft men het eerder over de afgronden dan over de gronden van het maatschappelijk werk'.

De professionalisering heeft daar, waar kennelijk de vrijwilligers, ondanks hun lyriek van het warme hart, faalden, zeker baanbrekend werk verricht door het helpen uit een al te emotionele en afhankelijke sfeer te trekken en de zakelijkheid van het helpen methodisch gestalte te geven. De koele minnaar deed zijn intrede en, gebruik makend van de sociale wetenschappen kon het beroepsmatige

maatschappelijk werk een plaats veroveren en de vrijwilligers overvleugelen. Het laatste bolwerk van de vrijwilligers, het bestuur, wankelt.

De dialectiek van het helpen ligt nu in het feit dat er tegelijk met de hoogtepunten van het beroepsmatig helpen, waar de beroepskracht na harde strijd om erkenning eindelijk aanvaardbaar werd, krachtige tegenstromingen optraden. Het hardste verwijt is dat het nu gevestigde (beroepsmatige) maatschappelijk werk zich schuldig heeft gemaakt aan verregaande aanpassing aan de bestaande structuren en, ironisch genoeg, in feite niets anders dan datgene wat de vrijwilligers voordien deden!

Mocht dan volgens mej. Kamphuis aanpassing een 'hulpwerkwoord' van het maatschappelijk werk zijn, het heeft averechts gewerkt.

Het zijn nu uitgerekend de niet-beroepskrachten geweest die een tegenstrooming hebben ingezet, resulterende in zgn. 'alternatieve' hulpverleningsvormen. Min of meer schoorvoetend volgden de beroepskrachten. De erkenning komt dat de grondwaarden van het hulpverlening door dogmatisering van de methodieken fossiel dreigden te worden. Zie hiervoor o.a. Raymond Plant: 'Casework en Ethiek, 1971'.

'Is the voluntary worker a do-gooder? Is the professional worker a cold fish?'

De hele problematiek wordt dacht ik alleen maar zinvol wanneer wij er van durven uitgaan dat de mens niet existentieel noodlijdend is, maar dat de nood verdwijnen kan.

Het lijkt mij een groot gevaar dat de vrijwilligers in Engeland zich gaan verenigen en zo tot instituut dreigen te worden. De noodzaak om getraind te worden wordt sterk gevoeld, waarmee een poort kan worden geopend tot... professionalisering!

De notie dat het maatschappelijk werk dient te verdwijnen is een consequente uitwerking van de grondhouding van het social casework dat de maatschappelijk werker zich overbodig moet maken.

Ons streven dient er op gericht te zijn dat alle mensen hun verantwoordelijkheid t.o.v. elkaar onderkennen, waardoor er een menselijke samenleving mogelijk is waar iedereen vrijwilliger is.

Zoals vrijwilligers genoegdoening vinden in hun werk omdat het 'zo fijn is om te helpen' is er een onwaarsachtig element aanwezig. 'Helfen ist keine Tugend sondern ein Ader des Daseins'. (Martin Buber).

Als wij er werkelijk van uitgaan dat het helpen behoort tot het bestaan, en dan pas zinvol wordt, zitten wij op het goede spoor.

In het boek van Foudraine 'Wie is van

hout...' interpreteert een cliënt 'helpen' als 'hel-pén': iemand vastpenen in de hel.

Zowel vrijwilligers als beroepskrachten zijn beiden schuldig aan deze interpretatie. Het doet er in wezen niet toe of men 'koel' of 'hartstochtelijk' helpt wanneer het helpen gebeurt vanuit een verkeerde grondhouding, n.l. om 'aan te passen', hoe nobel die bedoelingen ook mogen zijn. Het helpen wordt dan als deugd beoefend, al sublimeert de beroepskracht het dan ook in een methode en de vrijwilliger in zijn aanwezigheid.

'Two associations mentioned the danger that social work might become too much a professional concern, and saw the use of voluntary workers as a safeguard against this.' (blz. 59)

Het is gebleken en wij maken het op het ogenblik volop mee, dat inderdaad de werkelijk betrokken 'vrijwilligers' een 'safeguard'-functie hebben en de beroepskrachten tot bezinning dwingen.

Alleen, helpen is en blijft een ernstige bezigheid en wij mogen niet terugvallen op de wijze van hel-pén, waar met een

Bijbel- of Marx-citaat de mens op zijn plaats wordt gezet en de schuld aangegeven wordt maar waar verder alles bij het oude blijft. De hulpvragende blijft in de kou staan!

De zgn. 'alternatieve' hulpverlening, grotendeels uitgaande van vrijwilligers, loopt het gevaar die kant uit te gaan. Van activist worden zij Quiëtist, omdat het hulpverlenen vaak vooraf moet gaan aan directe actie.

Quiëtisme is een geestelijke stroming die volstrekte rust predikt, zij schakelt iedere activiteit uit. Dit kan tot lijdelijkheid verworpen. Je kunt een hulpvragende niet met maatschappij-veranderende zaken bezighouden als er niet concreet iets gedaan wordt aan zijn zaak.

Deze ambivalentie, deze tegenstrijdigheid in het helpen kán frustrerend werken. Het kan óók prikkend werken: elke tegenslag kan je stimuleren tot verder gaan, doordat je steeds zekerder kan gaan beseffen dat het ANDERS KAN. Het rapport over vrijwilligers in het maatschappelijk werk kan, buiten de vele

interessante gegevens die het heeft, een geweldige stimulans zijn om na te gaan denken over de gronden van het helpen en niet over de afgronden die er zouden kunnen bestaan tussen 'koel' en 'hartstochtelijk' helpen. Zo heb ik althans dit rapport ondergaan en het heeft mij op het spoor gezet van deze beschouwing. Echt helpen is beide: de koelheid kan het al te brandende hart weer verder voorbereiden op de enige taak die de mens in de wereld heeft: betrokken zijn op elkaar.

Mens-zijn betekent niet: noodlijdend zijn, maar mee-lijdend, solidair zijn — 'Jeder Mensch soll ein Spender und Empfänger sein' (Martin Buber)

'The special gift which all volunteers offer, in many different way, is their time.' (blz. 90)

Dit hebben zij dan o.a. gemeen met de beroepskrachten: tijd voor de ander vrijmaken en in deze vrijmaking ligt, wat Buber noemt 'das Reich des Zwischen'. 'The voluntary worker in the social Services', London, first published in 1969, second impression 1970. £ 1.05.

Thans zestien LOM-scholen betrokken bij ontwikkelings-project

De landelijke begeleidingscommissie van het ontwikkelingsproject met betrekking tot de inschakeling van het maatschappelijk werk bij scholen voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden, ingesteld in april 1971, heeft thans mededeling gedaan van haar werkzaamheden.

De commissie, die tot taak heeft de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk voorstellen te doen omtrent de mate waarin aan het maatschappelijk werk bij de noodzakelijk te achten begeleiding van de leerlingen van de LOM-scholen

een functie is te geven, bericht dat inmiddels acht maatschappelijk werkers en twee toezichthouders zijn aangesteld. Helaas bleek het voor de commissie niet mogelijk alle voorziene projecten te bemannen. Zo moest in een aantal gevallen genoegen worden genomen met de aanstelling van een part-time kracht.

Bij het project zijn thans de volgende LOM-scholen betrokken: 'De Rosmolen' te Veendam; de St. Jorisschool, de St. Victor-school en de Dominicusschool te Utrecht; De Kingmaschool en de Anne Annemaschool te Amersfoort; de Prins Willem Alexander-school en de Van Holthenschool

te Hoogeveen; drie scholen van de stichting De Veenkamp te Emmen; 'De Schakel', de St. Maartensschool en de St. Jorisschool te Breda; de Scheldeschool te Terneuzen; de Anne Frank-school te Goes.

De gang van zaken in de deelprojecten wordt nauwlettend gevolgd. Uit de voorlopige resultaten kan volgens de commissie worden geconcludeerd, dat het maatschappelijk werk op de LOM-scholen in een sterk gevoelde behoefte voorziet. Het ontwikkelingsproject zal voorlopig worden voortgezet tot het eind van dit jaar.

16th International Conference on Social Welfare

H. v. Dijk

Het is de tweede keer dat in het kaderblad deze conferentie aan de orde wordt gesteld. Vorige keer (27e jaargang, nr. 5) zijn twee lezingen verkort weergegeven. Deze keer ligt het in de bedoeling wat meer achtergrondinformatie te geven over 'ICSW', over de opzet van de conferentie, wat er nog meer aan werk is verricht in het kader van de conferentie en niet te vergeten wat er gebeurd is buiten de conferentie om, maar wel plaats vond in hetzelfde gebouw n.l. het Haagse Congres gebouw.

Zo'n conferentie komt niet uit de lucht vallen, of wordt zo maar eens een keertje georganiseerd. Het is een regelmatig terugkerend — eens per twee jaar — gebeuren. Deze keer was het de 16e keer dat welzijnswerkers (± 2400) uit een groot aantal landen (± 80) elkaar troffen. De organisatie berust bij de internationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn (International Council on Social Welfare).

Dat is zo ongeveer een internationale overkoepeling van de nationale raden voor maatschappelijk welzijn. De Nederlandse Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn (NRMW) was belast met de directe uitvoering van de organisatie. De opzet van de conferentie is als volgt: er zijn plenaire zittingen, algemene bijeenkomsten, open discussiegroepen — iedereen kan eraan deelnemen — en gesloten discussiegroepen waarvoor de deelnemers zich vooraf moeten opgeven. In de bijeenkomsten is gesproken over onderwerpen als huisvesting, onderwijs, jeugdzaken, ontwikkelingssamenwerking, drugs, preventie van sociale nood door middel van sociale planning, integratie of het op elkaar afstemmen van economische en sociale planning participatie, jeugd en toekomst, vrijwilligerswerk en reclassering. Dit lijstje is niet helemaal compleet; het pretendeert al-

leen een indruk te geven. De noemer waaronder deze zaken vallen luidde: De ontwikkeling van een welzijnsbeleid in een snel veranderende samenleving — De rol van het welzijnswerk.

Gezien de grote hoeveelheid van lezingen en discussiegroepen was het niet mogelijk alles bij te wonen. Er moest een keuze worden gemaakt uit het overvloedige aanbod. Op deze pagina's vindt u vertalingen van twee tijdens de conferentie geproduceerde rapportjes: de eerste over vrijwilligerswerk; het is het resultaat van een werkgroepje bestaande uit de 5 werelddelen. Het tweede stuk op deze pagina's is een pamflet. Het ontstaat uit onvrede over de gang van zaken tijdens het congres.

De vrijwillige medewerker

Het rapportje is niet een erg goede weergave van de harde noten, die er in de discussiegroep zijn gekraakt. Aanvankelijk zat men op het professionele spoor. Vragen als welke methodieken gebruikt de professionele werker om vrijwilligersgroepen op te zetten, wat is de rol van de professionele werker. Per land werd geïnventariseerd hoe men dacht over deze problemen en wat voor oplossingen men had gevonden. En toen kwam Nederland aan de beurt. Vanuit de vaderlandse bodem werd gesteld, dat vrijwilligersgroepen met het doel elkaar en anderen hulp te bieden nauwelijks of niet van de grond komen, ondanks de professionele kracht, die het vuur ervoor uit zijn sloffen loopt. Er is alleen een kans van slagen als aan de hulpverlening een politieke dimensie wordt gegeven, dus mensen helpen en tegelijkertijd actie ondernemen om de maatschappelijke oorzaken van hun nood weg te nemen. Dit bracht een verandering in de discussies. De vraag: heeft hulpverlening een politieke dimensie kwam centraal te staan. Het eensluidend standpunt was: ja, en als

welzijnswerkers moeten we daar de consequenties aan verbinden. Dat is allemaal niet zo duidelijk terug te vinden in het eindrapport.

1. DEFINITIE VAN VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligerswerk is een vorm van samenwerking tussen de individuele leden om gezamenlijke doeleinden te bereiken. De doeleinden vallen in het kader van de gezondheidszorg, onderwijs en welvaart.

2. WAARDEN EN DE FILOSOFIE VAN HET VRIJWILLIGERSWERK

Individuele ontplooiing, individueel zelfrespect, mogelijkheden tot onderlinge communicatie, het beter maatschappelijk functioneren van het individu, een betere integratie van de groep (groepsverband) en een sterkere onderhandelingspositie.

De maatschappelijk werkers, zo luidde de algemene mening, dienen betrokken te zijn bij de principes van het vrijwilligerswerk dat niet gezien moet worden als vervelend of overbodig.

3. METHODEN EN WERKWIJZE VAN HET VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligerswerk kan in diverse verbanden voorkomen:

1. in primaire groepen, zoals het gezin, de familie, nabuurschap
2. in economische organisaties — vakbonden, produktiecoöperaties, verbruikerscorporaties en gezamenlijke credietbanken
3. therapeutische groepen, zoals bv. de A.A.
4. specifieke belangengroepen, bv. woningbouwverenigingen

Vrijwilligersgroepen kunnen georganiseerd zijn op de volgende manieren:

- territoriaal
- landelijk
- functioneel

Een voorbeeld van een territoriale en functionele vrijwilligersgroep is de zwarte gemeenschap in Mitchellville in de Amerikaanse staat Arkansas. De inwoners proberen economische zelfstandigheid na te streven.

4. DE SUBSIDIERING

Subsidies moeten onder de volgende voorwaarden worden toegestaan:

- a. als het verzoek om subsidie het resultaat is van een beslissing die door de groep zelf is genomen
- b. de subsidie mag geen afbreuk doen aan de autonomie en zelfbestemming van de groep
- c. als de subsidievoorwaarden geen 'paternalisme' of mogelijkheden tot manipulatie van de kant van de subsidiegever inhouden.

5. DE ROL VAN HET LEIDERSCHAP

Het leiderschap (vrijwillig of professioneel) moet het resultaat zijn van wederzijdse toestemming eventueel vastgelegd in een formele of informele overeenkomst.

De leider heeft een aantal functies zoals bv. medewerker, katalisator, planner, raadgever, 'bewaker' van het uit te voeren programma, functionaris met verantwoordelijkheden naar een beleidsorgaan van de overheid.

In het algemeen stond men wat sceptisch tegenover de laatste functie omdat deze in wezen strijdig is met het principe van participatie en vrijwilligerswerk.

6. VRIJWILLIGERSWERK EN DE ONTWIKKELING VAN EEN WELZIJNSBELEID

Men was het erover eens dat een welzijnsbeleid de ontwikkeling van het vrijwilligerswerk zou moeten bevorderen. Overheidsinstellingen moeten meer doen dan alleen maar rekening houden met het bestaan van vrijwilligersgroepen; deze dienen serieus genomen te worden en de overheid dient een aantal voorzieningen voor deze groepen te treffen.

Omgekeerd moeten de vrijwilligersgroepen zich bezig houden met politieke actie, sociaal-economische planning en besluitvorming en zich niet terugtrekken in zelfgenoegzaamheid.

7. ALGEMENE BESCHOUWING

Verschillen in vrijwilligersgroepen die in de discussie naar voren kwamen zijn cultureel bepaald en tevens het resultaat van de verschillen in de politieke structuur van de diverse samenlevingen. Het verschil in grootte van de diverse landen heeft nauwelijks of geen invloed. De mooiste voorbeelden van vrijwilligersprojecten kwamen uit de ontwikkelingslanden. Vrijwilligersgroepen in de overontwikkelde landen werden gezien als een noodzakelijkheid tegen overcentralisatie en overbureaucratisering. In die samenlevingen waar uitbuiting van menselijke en natuurlijke bronnen de orde van de dag zijn, wordt in hoge mate afbreuk gedaan aan de gedachte van groepssolidariteit. In deze landen, zijn vrijwilligersorganisaties absoluut noodzakelijk.

Wat de houding tegenover vrijwilligersgroepen betreft kan veel worden geleerd van oosterse samenlevingen en van gewoonten en tradities voorkomend in India en in Amerikaanse indianenstammen.

AANBEVELINGEN

— Welzijnswerkers moeten een groot deel van hun aandacht en werkracht schenken aan de ontwikkeling van

vrijwilligersprojecten omdat deze vrijwilligersgroepen een noodzakelijke en vitale kracht zijn in het streven naar een grotere gelijkheid in de verdeling van macht en hulpbronnen in de samenleving en een tegenwicht vormen tegen de te grote concentratie van macht door regeringen en bureaucratische organisaties.

— Er dienen operationele (praktische) criteria gezocht te worden opdat er een betere verdeling tot stand komt tussen zaken die van overheidswege verricht kunnen worden en die door de mensen zelf ter hand genomen kunnen worden.

— Vrijwilligerswerk is noodzakelijk voor de uitvoering van de principes van menselijke waardigheid van het individu zoals deze zijn neergelegd in het handvest van de Verenigde Naties.

— Als een eerste stap moet de volgende bijeenkomst van de International Conference on Social Welfare meer aandacht schenken aan de grondbeginselen van het vrijwilligerswerk.

Teinminste één plenaire bijeenkomst moet aan dit onderwerp worden gewijd. In een gespreksgroep over drugs werden ook een aantal zaken met de mantel der liefde bedekt. De voorzitter van de groep, een Amerikaanse oud-rechter, die erkende nog nooit van zijn leven een druggebruiker te hebben gezien, schoof tegen de wens van de groep een aantal dingen weg. Hij wenste wel op te nemen het standpunt dat druggebruik de gezinsrelaties verstoren, maar niet dat overdadig t.v. kijken, de jacht naar meer consumptiegoederen eveneens verstorend werken. Ook het standpunt dat in de Verenigde Staten het drugprobleem (heroïne-gebruik) pas werd erkend toen blanke jongeren deze middelen gingen gebruiken. Dit allemaal droeg bij tot de onvrede.

In een van de plenaire zittingen hield een jonge Amerikaan een voordracht over 'Jeugd en toekomst'. Het was een verhaal over liefde, progressiviteit bij alle jongeren en nog meer mooie zaken. De conclusie die er meer in opgesloten lag luidde: de ouderen kunnen rustig blijven zitten, de jongeren, de bloem van de wereld, zullen alles beter doen. Hier werd duidelijk een vertekend beeld gegeven. De groeiende onvrede, gecombineerd met het in de wandelgangen te constateren schuldcplex bij de Amerikanen over de Vietnamese oorlog leidde tot het ontstaan van de eerste internationaal samengestelde actiegroep in Nederland. Ondanks de forse inpak-pogingen in het begin en later de duidelijke tegenwerking van de zijde van de congresleiding slaagde de actiegroep erin een aantal mensen bij elkaar te brengen en een aantal eisen te formuleren, nadat de microfoon was 'veroverd'.

Het protest op de conferentie

Het feit, dat bepaalde zaken onder tafel werden geschoven zoals in het eindrapport van de werkgroep 'vrijwillige medewerkers' het geval was, stond niet op zich zelf. De rede van Prof. Titmuss, die er niet om loog, viel eveneens tussen wal en schip. Er kon niet over gediscussieerd worden.

AAN DE DEELNEMERS

Een aantal deelnemers aan deze conferentie was teleurgesteld, omdat ICSW niet de uitdaging, die in het onderwerp opgesloten lag, heeft opgenomen. In de eerste voordracht stelde Professor Titmuss: 'We weten dat de sociale veranderingen steeds sneller plaats vinden; dat de gevolgen ervan steeds meer te merken zijn, we kunnen er niet meer omheen dat steeds meer mensen die gevolgen ervaren. Deze zaken kunnen we begrijpen, maar het ontkennen ervan houdt een risico van dictatuur in.'

De groep deelnemers kreeg in de eerste helft van de conferentie gestalte en bracht het volgende onder de aandacht van alle deelnemers:

"De windhoos op Ameland heeft de mensheid met twee verminderd en is beleefdheidshalve vermeld in de openingsplechtigheid van de 16e conferentie van ICSW.

De oorlogschao in Zuid-Oost-Azië heeft de mensheid met miljoenen verminderd en hieraan is en wordt geen aandacht besteed in de beraadslagingen tijdens deze conferentie.

Deze inconsequentie is het gevolg van de machteloosheid van het gevestigde welzijnswerk. Dit morele gebrek is de oorzaak van de irrelevantie van welzijnsinstellingen.

Hoe kan er gesproken worden over woningnood zonder de vernietiging van woongelegenheden in Vietnam te vermelden?

Hoe kan er gediscussieerd worden over voedselproblemen en gezondheid zonder aandacht te schenken aan de ecologische rampen, die kunnen optreden door het bombarderen van de dijken in dat kleine land?

Wenst deze conferentie werkelijk serieus genomen te worden in de internationale gemeenschap? Wenst ICSW contacten te leggen met de derde wereld en de socialistische landen? Wenst het welzijnswerk talentvolle en toegewijde jonge mensen als werker aan te trekken?

Deze wensen kunnen onmogelijk worden verwezenlijkt als men op deze ont-

vervolg op pagina 7

Humanitas Friesland en de samenlevings- opbouw

G. Seinen

Korte impressie van een conferentie

In Friesland is de situatie bij Humanitas zowel binnen de afdelingen als bij het Gewest, niet anders dan in andere provincies.

Er heerst grote verwarring omtrent het toekomstbeeld en iedereen kijkt naar iedereen in de hoop dat die het verlossende woord kan spreken.

Inmiddels is het wel duidelijk dat dit verlossende woord niet 'gesproken' maar 'gemaakt' moet worden.

Om in het algemeen te stellen wat we onder samenlevingsopbouw moeten verstaan is bedriegelijk en onjuist. Immers elke situatie in elke streek evenals de samenstelling van elk bestuur is verschillend. Daardoor zal de 'invalshoek' waaronder men de maatschappij benadert steeds verschillen afhankelijk van bv. de politieke en levensbeschouwelijke kleur van de leden.

Tussen de 13 afdelingen in Friesland, was inmiddels al een duidelijk verschil in opvatting waargenomen, dat o.a. werd bepaald door het feit dat een afdeling wel of niet iets met maatschappelijk werk te maken had gehad.

Daar ook de stellingname van de gewestelijk functionaris nogal 'uitgesproken' was, leek het wenselijk in een breder beraad te komen tot een gedachtenwisseling en mogelijk tot een stellingname, die als uitgangspunt zouden kunnen gaan dienen voor de besluitvorming op de eerstvolgende Gewestelijke Raad.

Alle leden kregen een uitnodiging voor het weekend dat op 8, 9 en 10 december 1972 werd georganiseerd op een vormingscentrum en waarvoor het Hoofdbestuur zo goed was een deel van de kosten op zich te nemen.

De leiding lag in handen van medewerkers van het vormingscentrum en in totaal namen er 25 mensen deel.

Op vrijdagavond werd na een eerste warming-up via de film 'Animal-Farm' een oriëntatie op het onderwerp geboden. Deze film vertoont in karikatuur een revolutie in de dierenwereld op een boerderij, ter verbetering van hun

levensomstandigheden. Als startpunt voor de in eerste aanleg groepsgewijze gesprekken, leverde dit toch wel duidelijk op dat elke verandering die je wilt aanbrengen in de maatschappij een verschuiving van een stukje 'macht' is. Voor velen is macht zonder meer verbonden aan politiek en daarmee raakten de deelnemers al vrij snel in de problematiek verzeild van 'moet Humanitas nu wel of niet politicerend bezig zijn'? Dit werd nog scherper toen in de loop van de zaterdag nog een duidelijk tegenstander van de samenlevingsopbouw bij de samenwerkingsorganen zijn stem liet horen. Toch groeide intussen bij de totale groep deelnemers een zekere gemeenschappelijkheid m.b.t. de moeilijkheden waarin we gezamenlijk zijn terechtgekomen. Een en ander leidde er toe dat de verschillende meningen duidelijker naar voren konden komen. De avonden werden op prettige en informele wijze besloten bij sherry en open haard.

De zondagmorgen moest klaarheid bieden via een evaluatiegroep van 4 personen, die als opdracht kregen om de diverse visies zo op papier te zetten dat tot een afrondende discussie kon worden gekomen.

Omdat ik aanneem dat U hierin geïnteresseerd bent, laat ik hieronder de konklusies in z'n geheel volgen.

1. Een deel van de aanwezigen ziet vanuit hun situatie als bestuurslid zijnde van een instituut dat maatschappelijk werk bedrijft en daarop was ingesteld, de nieuwe taakstelling niet zitten.

2. A. De tweede groep ziet dat het bestuur en afdeling actief moet blijven, want men blijft verantwoordelijk via de algemene instellingen voor het zeker stellen van onze opvattingen over maatschappelijk werk.

B. Dezelfde groep vindt deze activiteit te gering en te zwak om de afdelingen levend te houden. Zij ziet nog wel een aantal mogelijkheden binnen het kader

van de samenlevingsopbouw als ze maar in het verlengde liggen van maatschappelijk werk (groepsmaatschappelijk werk, vrijwilligerswerk).

3. Een derde groep van de aanwezigen ziet de bredere samenlevingsopbouw als activiteit binnen onze vereniging mogelijk.

Hierbij zal het ledenbestand gericht uitgebreid moeten worden met een groep mensen, die zich hiervoor willen inzetten.

Het kader zal bereid moeten zijn dit nieuwe element binnen zijn vereniging te halen.

Slotkonklusie van de kommissie

1. De groepen 1 en 3 vormen minderheidsgroepen. Groep 2 geniet in dit gezelschap verreweg de grootste voorkeur.

2. De indruk bestaat bij de commissie, dat wederzijdse argumenten pro — en contra — nog niet duidelijk ter discussie zijn gesteld.

In de komende maanden zullen deze konklusies met een uitgebreide verslaglegging in diverse geledingen in discussie worden gebracht. Daarna zal in april op de Gewestelijke Raad worden besloten in welke richting Gewest en afdelingen zich in de komende jaren gaan bewegen.

Waarom de afdeling Rotterdam niet meedoet

A. P. Gerretsen

Op 2 maart 1972 is door maatschappelijk werkers van alle instellingen besloten om naar één instelling voor individueel maatschappelijk werk te streven. Alle instellingen voor het individueel maatschappelijk werk t.w. het gereformeerd-, het hervormd-, het joods-, het katholiek- en het klein diaconaal maatschappelijk werk hebben dit streven overgenomen en zijn van plan nog deze maand de ene stichting voor individueel maatschappelijk werk in Rotterdam op te richten. Humanitas heeft zich hiervan gedistantieerd. De reden van deze distantie is uiteraard niet gelegen in de gewenste algemene opstelling van de huidige levensbeschouwelijke instellingen.

Ook wij zien wel, dat het z.g.n. confessionele organisatieprincipe meer en meer wordt losgelaten. Daarmee is echter niet gezegd, dat er in een bepaalde regio één algemene instelling voor de dienstverlening moet komen. Humanitas heeft geen enkel bezwaar tegen meerdere algemene instellingen op het terrein van deze dienstverlening, omdat ook algemeenheid in dienstverlening wel degelijk verscheidenheid kan betekenen. Indien wij als afdeling Rotterdam van Humanitas samen waren gegaan met de andere instellingen om te komen tot één instelling voor algemeen maatschappelijk werk in Rotterdam, zou het in ons geval een verarming betekend hebben. Het eigene van onze hulpverlening is immers dat wij diverse vormen van dienstverlening onder één dak georganiseerd hebben. Zoals men dit noemt zijn wij een multifunctionele instelling, d.w.z. wij bewegen ons op meerdere werkerterreinen. Wij beschouwen dit niet alleen intern als een verrijking maar ook extern als een voordeel. Intern betekent het hebben van meerdere werksoorten het minimaliseren van het gevaar voor oogkleppen. En juist omdat wij als dienstverlenende instelling zo nauw en zo direct bij de mens betrokken zijn is er niets gevaarlijker dan het hebben van oogkleppen.

Het multifunctionele karakter van onze afdeling verruimt derhalve onze blik. Maar ook extern heeft dit multifunctionele werkkarakter zijn voordelen. Juist omdat wij diverse werksoorten in ons midden hebben, kunnen wij gemakkelijker bij de bij ons voorkomende problematieken oog hebben voor datgene wat niet direct onze eigen persoonlijke specialisatie is.

Het had derhalve voor onze afdeling geen zin om een poot onder onze stoel weg te zagen door onze sectie individueel maatschappelijk werk af te stoten. Wij doen derhalve niet mee met de ene opgerichte stichting maatschappelijk werk in Rotterdam, welk standpunt van ons door de instellingen zelf tijdens de herhaalde besprekingen aanvaard is. Nu is het niet zo, dat het oprichten van deze ene stichting door de instellingen beschouwd wordt als een eindpunt. Ook in deze instellingen leeft de gedachte, dat het beter zou zijn om diverse werksoorten binnen de instelling te kunnen behartigen dan om iedere werksoort direct te gaan verzelfstandigen. Men beschouwt deze stichting individueel maatschappelijk werk dan ook als voorloper van een stichting, welke meerdere werksoorten behartigt. Indien dit punt aangekomen is kunnen wij als afdeling Humanitas Rotterdam altijd nog verder zien. Het zal er van afhangen welke werksoorten erbij betrokken worden maar ook is het mogelijk, dat onze benadering van de cliënt, onze methodiek, etc. een zodanig eigen karakter hebben in Rotterdam, dat wij een fusie als onwenselijk of onnodig beschouwen. Verscheidenheid is er in onze samenleving altijd geweest en zolang wij niet van al deze werksoorten staatsmaatschappelijk werk willen gaan maken, zal deze verscheidenheid aan instellingen er ook altijd blijven. Indien de overheid brood gaat bakken, komt er natuurlijk één geweldige broodfabriek, maar nu dergelijke dingen in onze samenleving nog aan het particulier initiatief overgelaten zijn, zijn er meerdere broodfabrieken.

Toch is ook in het bedrijfsleven een trend tot fusering gaande. Om bij het voorbeeld van de bakker te blijven, zullen zich velen uit hun jonge jaren herinneren, dat in die tijd praktisch elke bakker een z.g.n. warme bakker was. Als bakker behoorde je je eigen brood zelf te bakken. Na de oorlog is er een trend ontstaan tot meer economisch bakken, al is daarmee uiteraard de verscheidenheid van de markt verdwenen. Maar efficiënter was het zeker. Een warme bakker bakte zijn brood in de morgen van ongeveer twee tot acht uur. Hij stond om acht uur zijn klein fabriekje en zijn warme oven niet af aan een andere bakker om daarmee verder te gaan, maar zette alles aan de kant en liet het vuur doven. De volgende dag begon hij weer opnieuw. Na de oorlog hebben wij begrepen, dat een dergelijke methode niet efficiënt en economisch is. Daarom zien wij op allerlei terreinen in het bedrijfsleven centralisaties.

Ook de overheid centraliseert, overigens tot groot ongenoegen van vele gemeenten, welke zich af gaan vragen of zij eigenlijk nog wel als gemeente iets voor de eigen gemeenteleden kunnen doen. De vraag, die ben centralisatie — fusering en decentralisaties — verzelfstandiging van kleine eenheden iedere keer weer naar voren komt is: wat is de positie van de mens daarin? Zonder hierboven in dit verband onmiddellijk een uitspraak te doen, kunnen wij wel wijzen op het feit, dat het afhangt van de mate waarin de mens bij het produkt betrokken is. En wanneer wij mogen spreken van een produkt van instellingen van maatschappelijke dienstverlening, dan is het wel duidelijk, dat de mens daar wel heel direct bij betrokken is. Als instelling voor maatschappelijk werk staan wij de mens in nood die daaraan behoefte gevoelt, terzijde.

Gaan wij daarbij administratieve handelingen centraliseren, of behuizingen centraliseren dan is het niet noodzakelijk, dat de hulpvragende mens daar iets van merkt. Maar indien de mens in nood van het kastje naar de muur gestuurd gaat worden, omdat hij niet bij de juiste gespecialiseerde instelling aanklopt, wordt hij slachtoffer van het systeem. Noodzakelijk is dit niet, maar wij mogen op dit moment nog wel naar voren brengen, dat onze huidige maatschappij het goede evenwicht tussen centralisatie en decentralisatie niet gevonden heeft. Zolang dit het geval is behouden wij ons als afdeling Rotterdam het recht voor dit gehele proces met enige scepsis te volgen en intussen het werk te doen, waarvoor wij opgericht zijn.

Vervolg van pagina 4

stellende vrijblijvende wijze, die het eerste deel van deze conferentie heeft gekarakteriseerd, blijft doorgaan. Laten we de tijd, die ons nog rest, beter besteden!”

Het resultaat van deze activiteiten was dat 120 mensen uit 15 verschillende landen op vrijdagmiddag bij elkaar kwamen. De voorzitter stelde het volgende:

‘U hebt allemaal ons pamflet gelezen waarin wij betreurden dat in deze conferentie geen enkele aandacht werd geschonken aan de Vietnamese oorlog. We hebben deze strijd als voorbeeld genomen voor alle onrechtvaardigheid in de wereld, zoals de politieke processen in Praag, de koloniale oorlogen in Angola, de apartheid in Zuid-Afrika en de pogroms tegen de buitenlandse werknemers in Rotterdam, enz., enz.

In deze conferentie over welzijn gaan we de werkelijke problemen uit de weg en dit feit leidde tot ons initiatief. In het begin stond ons nog geen duidelijk

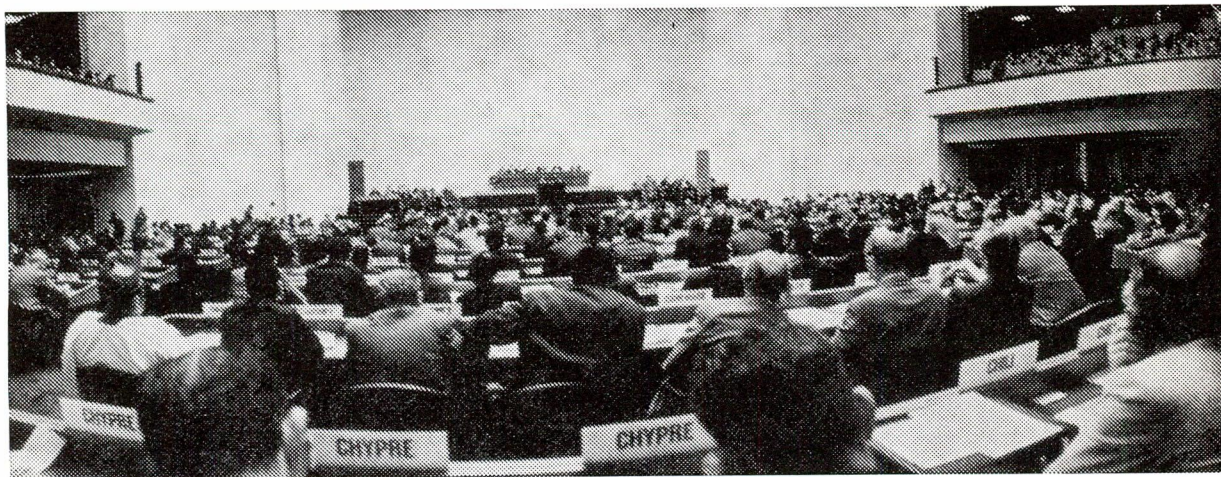
doel voor ogen, maar we kregen zoveel bijval dat we deze bijeenkomst organiseerden.’

Op de bijeenkomst op vrijdagmiddag werden meer dan 100 gedelegeerden het eens over de volgende aanbevelingen aan de congresleiding:

1. Stukken, nota's e.d. dienen te worden verstrekt aan alle deelnemers in hun eigen taal en ruim van te voren, zodat de tijd die nu weggaat aan de algemene bijeenkomsten besteed kan worden aan discussies;
2. Er dienen twee rapporteurs per discussiegroep te zijn zodat minderheids- en meerderheidsstandpunt naar voren kunnen worden gebracht;
3. Er zijn drie onevenwichtige situaties op dit congres geconstateerd. Zij dienen te worden rechtgetrokken. Deze drie zijn:
 - a. de ontwikkelingslanden en socialistische landen zijn ondervetegenwoordigd. ICSW moet een deel van het budget besteden aan beurzen, zodat meer gedelegeerden uit deze landen de conferentie bij kunnen wonen;
 - b. er zijn teveel directeuren en leidinggevende krachten op deze conferentie aanwezig. ICSW moet een deel van het budget besteden aan beurzen voor vrijwillige medewerkers,

jongeren en buurtopbouwwerkers, zodat zij ook deze conferentie bij kunnen wonen;

- c. we dienen meer te doen dan lippen-dienst bewijzen aan progressieve theorieën met betrekking tot het welzijnswerk en niet in de sfeer van de liefdadigheid blijven hangen.
4. ICSW moet een groter deel van het budget besteden aan simultaan-vertaling tijdens de conferentie. Ook Afrikaanse en Aziatische talentolken dienen te worden aangetrokken;
5. Omdat ongeveer gelijklopende aanbevelingen tijdens vorige conferenties zijn gemaakt en het resultaat ervan nihil is, heeft deze groep besloten te blijven bestaan om er voor te zorgen dat deze aanbevelingen in 1974 gerealiseerd zijn. We verzoeken dat de deelnemers van de groep, die deze actie hebben ondernomen, gevraagd wordt lid te worden van de nationale ICSW planningsorganen;
6. Prof. Titmuss heeft ook nog gesteld dat als we een werkelijk effectief welzijnsbeleid willen, we hogere en meer progressieve belasting moeten vragen. We vragen daarom de stem van alle gedelegeerden om ter ondersteuning van de aanbeveling dat ICSW iedere nationale regering vraagt de prioriteiten van bommen en winsten te verleggen naar mensen en menselijke waardigheden.

Onze tijd

Aan de tafel rond de tafel
Praten met elkaar
de ander moet er onder
de ander die is fout
waarover spraken we deze keer?
wat wilden we bereiken?
Nou ja dat zien we morgen
dan wel weer.

Humanitas wil zich inzetten voor buitenlanders

A. P. Gerretsen

ROTTERDAM — De vereniging voor maatschappelijk werk Humanitas heeft bij gemeente en rijk voor haar Rotterdamse afdeling extra subsidie aangevraagd. Zij wil zich gaan inzetten op het gebied van de buitenlandse werknemers in de Rijnmond.

Dit ondanks de werkzaamheden van de Stichting Hulp aan Buitenlandse Werknemers. Humanitas wordt in haar plannen gedwarsboemd door een personeelsstop. Daarom richt zij zich tot rijk en gemeente met een subsidieaanvraag.

Als er subsidie mocht komen dan heeft Humanitas plannen om twaalf extra personeelsleden aan te nemen. Vier maatschappelijk werkers voor de Italianen, de Portugezen en de Spanjaarden, vijf maatschappelijk werkers voor Joegoslaven, Marokkanen en Turken en nog drie personeelsleden om de nieuwe taak eventueel te gaan begeleiden.

Op 13 november j.l. heeft u ongetwijfeld bovenstaand bericht in de krant gelezen, dat Humanitas maatschappelijk werkers aan wil stellen ten behoeve van individuele hulpverlening aan buitenlandse werknemers. Het bericht was niet geheel juist, omdat onze vraag tot subsidie bij rijk en gemeente voorgesteld werd als een concurrentie voor de Stichting Hulp aan Buitenlandse Werknemers in de Rijnmond. Omdat onze directeur tevens voorzitter is van genoemde stichting, zou een dergelijke concurrentie u vreemd kunnen voorkomen.

De leden, die dit opgevallen is, kunnen wij geruststellen. Onze aanvraag tot subsidiestelling van maatschappelijk werkers ten behoeve van buitenlandse werknemers is niet als concurrentie

bedoeld ten opzichte van welke instelling dan ook. Velen uwer hebben onze directeur in de afgelopen jaren benaderd met de vraag, wat wij als Humanitas nu eigenlijk doen ten behoeve van deze buitenlanders. Ons antwoord, dat onze directeur in het bestuur van bovengenoemde stichting zitting heeft, bevredigde deze leden maar matig. Toen derhalve de Stichting Hulp aan Buitenlandse Werknemers zich meer en meer ging ontwikkelen in een richting werkzaam op het gebied van de voorlichting, het onderwijs, de documentatie, het oprichten van centra ten behoeve van buitenlanders, het stimuleren van zelfwerkzaamheid van buitenlanders in en buiten deze centra, het maken van brochures, etc. en de tendens ging ontstaan, dat individuele hulpverlening meer en meer naar allerlei diensten — zowel diensten van de overheid als die vanuit het particuliere initiatief — verwezen ging worden, ontstond voor onze vereniging de gelegenheid om subsidie voor maatschappelijk werkers aan te vragen. Het is derhalve niet de bedoeling, dat onze vereniging zich in deze problematiek op het groepswerk gaat richten.

In dit licht gezien zal u het bericht prettig in de oren klinken. Als Humanitas willen wij immers opkomen voor de verdrukten in onze samenleving. En over dit laatste behoeft na de augustus-onlusten in onze afdeling nauwelijks discussie te ontstaan.

Hoewel wij niet ongelukkig waren met het publiceren van onze plannen in de diverse nieuwsmedia, hebben wij daarna uiteraard geprobeerd om de suggestie met betrekking tot onze concurrentie van de Stichting Hulp aan

Buitenlandse Werknemers te doen rectificeren. Helaas is dit niet mogelijk gebleken. Het publiceren van rectificaties is in de journalistieke wereld op het ogenblik niet 'in'.

Wij hadden niet verwacht, dat al onze leden vol enthousiasme achter onze plannen zouden staan. Wat denkt u echter van de volgende brief:

'Naar aanleiding van een schrijven in het Vrije Volk van 13 november 1972, dat Humanitas zich gaat bezighouden in die zin van hulpverlening aan gastarbeiders, zou ik er op willen wijzen, dat er nog zoveel Nederlanders zijn, die hulpbehoeftig zijn en dat die hard om hulp verlegen zitten.

Zo ook in mijn geval, daar wij beiden, mijn vrouw en ik van de hoog nodige hulp verstoken blijven, daar wij lijden aan astma en wij afhankelijk zijn van derden. Tot nu toe hebben wij één dag hulp van de sociale dienst, maar dat hangt maar aan een zijden draadje. Ook omdat wij bang zijn wat van haar werk te zeggen, maken wij kans, dat ze niet meer komt. Ik wil hiermee maar te kennen geven, zorg eerst voor landgenoten die die hulp nodig hebben.

Hoogachtend...

Het is niet prettig een dergelijke brief te ontvangen.

Dit te meer, omdat de door deze familie aangesneden problematiek geheel buiten onze macht valt. Wij mogen immers aannemen, dat de gemiddelde Nederlander op de hoogte is van het feit, dat de overheid op het terrein van de gezinsverzorging en gezinshulp aan bejaarden in de instellingen een personeelsstop heeft afgekondigd. Ook al komen derhalve vele aanvragen voor hulpverlening aan thuiswonende bejaarden op ons bureau binnen, wij kunnen deze mensen niet helpen met ons huidige personeel. Het zou wat anders zijn, indien vrijwilligers van Humanitas zich over deze mensen zouden willen ontfemen, maar de toeloop van vrijwilligers is in deze sector nihil.

Indien derhalve niemand in onze gelederen bereid is in een dergelijk geval in te springen, kunnen wij als Humanitas niet helpen.

Op het terrein van hulpverlening aan buitenlandse werknemers is nog geen personeelsstop afgekondigd. Er is voor ons een mogelijkheid in te springen op een terrein, waar de hulpverlening er nog slechter aan toe is. Daarmee wordt de nood van bovengeciteerde familie uiteraard niet minder, maar wij van onze kant kunnen niet meer doen dan te wijzen op een in feite politieke beslissing. Deze houdt in, dat in 1973 ongeveer f 320.000.000,— uitgegeven gaat worden in Nederland ten behoeve van alle instellingen voor gezinsverzorging

en gezinshulp aan bejaarden. Daarbij spreken wij niet over de andere vormen van dienstverlening, welke voor Nederlanders bereikbaar en mogelijk zijn.

Voor de buitenlandse werknemers, waarvan er nu op het ogenblik 130.000 in Nederland aanwezig zijn, is met betrekking tot het groepswerk en de individuele hulpverlening voor heel Nederland een bedrag van ongeveer zestien miljoen uitgetrokken. Van enige verhouding is derhalve geen sprake. Overigens kunnen wij u nog niet mededelen of onze aanvraag voor maatschap-

pelijk werkers door rijk en gemeente gehonoreerd gaat worden. Weliswaar weten wij, dat onze plannen de goedkeuring van onze afdeling hebben, maar het beleid op dit terrein van de hulpverlening is in Nederland nog niet uitgekristalliseerd. Sommige groeperingen zijn van mening, dat de individuele hulpverlening voor buitenlandse werknemers uitsluitend een aangelegenheid moet blijven voor de Stichtingen Hulp Buitenlandse Werknemers althans voor zover de overheid deze werkzaamheden subsidieert. Men acht het niet nodig, dat de verscheidenheid van

instellingen, welke historisch gezien voortgekomen zijn uit de verschillende levensbeschouwingen, ook voor de buitenlandse werknemers in de hulpverlening mee gaat spelen. Reeds is er in Nederland een tendens om vele gesubsidieerde instellingen te laten fuseren. Indien men derhalve in de hulpverlening ten behoeve van buitenlandse werknemers kleine hulpeenheden zou creëren, zou men tegen deze tendens ingaan. Wij wachten met betrekking tot onze aanvraag dus maar af, of wij als een kleine hulpeenheid beschouwd worden.

Vanuit het hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur van onze vereniging is, althans rekenkundig, een Raad van Elf.

Maar daar komt op het ogenblik weinig van terecht. De heer Staal, door het congres te Hoogeveen in het H.B. benoemd, was al spoedig daarna wegens ziekte feitelijk uitgeschakeld. Een paar maanden geleden heeft hij helaas deze feitelijke situatie moeten formaliseren door zijn zetel ter beschikking te stellen. Toen waren er nog maar tien...

En nu is met ingang van 1 januari 1973 Van Grootheest uit het bestuur getreden.

Over zijn er nog maar negen.

Van Grootheest was sinds vele jaren secretaris van het H.B., een bestuurlijke functie die hij bekleedde, en volgens onze Statuten mocht bekleden, naast zijn directeurschap op het C.B.

Dat is dan de enige bestuursfunctie die volgens de statuten aan een functionaris is toegestaan: secretaris H.B. en directeur C.B.

Als Van Grootheest het C.B. had verlaten om iets buiten Humanitas te ondernemen, had hij rustig secretaris van het H.B. kunnen blijven. Maar nu hij (weer) directeur van de afdeling Amsterdam is geworden en dus als functionaris in dienst van Humanitas is gebleven, is het met zijn H.B.-functie gedaan.

Het ongelukkige is, dat het H.B. wel een directeur C.B. kan benoemen, maar niet op eigen gelegenheid in een vacature in het H.B. kan voorzien. Want dit laatste is voorbehouden aan het Congres en dus onderhevig aan de hoogste en breedste — bovendien in de statuten verankerde — inspraakprocedure die de vereniging kent. Wat niet wegneemt, dat de inspraak bij de benoeming van een directeur C.B. ook uitvoerig kan zijn. Tot die inspraak hebben een hele staf van het C.B. en de hele administratieve club van het C.B. gelegenheid gehad. Het H.B. werd daarbij geconfronteerd met nota's en een minderheidsnota. En na al die inspraak, op papier, maar ook in een vergadering, heeft het H.B. moeten beslissen: de heer A. van Oosten, gewestelijk functionaris van Humanitas in Noord-Brabant en Zeeland, is voortaan directeur C.B. Hij stond al met

één been, ja, nagenoeg met beide benen, in het Brabantse GIMD.

Maar het was hem mogelijk, zijn benen daaruit terug te trekken om ze onder de hoogste tafel van het C.B. te steken.

Het H.B. heet hem daar welkom en hoopt dat heel Humanitas zich daarbij zal willen aansluiten.

Wel een nieuwe directeur C.B., maar een H.B. met twee vacatures. Het secretariaat van het H.B. zal worden waargenomen door de heer Swiebel (als deze tenminste gevolg zal geven aan het verzoek daartoe; voorschands is hij tot eind januari ergens in de Nederlandse Antillen).

De statuten voorzien gelukkig in een regeling voor 'ontstentenis' van bepaalde figuren. Zo zullen voorlopig arbeidscontracten en meer zulke juridische documenten worden ondertekend door de voorzitter en de penningmeester. Dat is allemaal regulier.

De twee vacatures zullen blijven bestaan tot het eerstvolgende congres: in oktober, (en wel in Lunteren). Natuurlijk moeten alle betrokkenen in de vereniging zich beraden over de vervulling van die twee vacatures, evenals over enige andere vacatures die door periodiek aftreden ontstaan. Er moet gezocht worden naar kandidaten van niveau. En gehoopt mag worden dat kandidaten van niveau ook zullen worden gevonden onder de vrouwelijke bevolking van de vereniging. Het lijkt bijna op een soort discriminatie het zo te stellen. Laten we het anders zeggen: een congres dat de vereniging een H.B. levert van een naar sekse volstrekt eenzijdige samenstelling, schiet te kort; want het levert de vergadering een H.B. dat onvolledig moet heten. Zo onvolledig is dan het tegenwoordige bestuur van negen man — hoezeer de 'negentien mannen' in de Nederlandse historie een begrip zijn geworden — en zo onvolledig was het ook toen het elf man telde. We moeten ons best maar doen op dit punt, al is het niet het grootste probleem waar Humanitas op het ogenblik voor staat.

Over grotere problemen een volgende keer.

Stempels.

Samenwerking

J. Terlouw en J. S. Frijda

Eén van de laatste dingen die op het vlak van ons werk nog echt mijn verbazing heeft gewekt is de stormachtige ontwikkeling met betrekking tot de samenwerking.

Hoe lang is het al met al geleden, dat gemeentebesturen in het zuiden van ons land Humanitas subsidie onthielden, dat men met de 'goddelozen' van Humanitas niet wilde samenwerken, dat gezinsverzorgsters van Humanitas werden belasterd. Hoe lang? Nog geen tien jaar! En nu? Bijna alle afdelingen van Humanitas zijn in samenwerking betrokken of voeren besprekingen om tot samenwerking te komen. Wat plaatselijk gebeurde, gebeurt ook provinciaal en gebeurt ook landelijk. Hoe is dat nou zo ineens gekomen? Men kan prachtige verklaringen bedenken: het is een tendens tot deconfessionalisering. Akkoord, maar er bestaan toch nog allerlei confessionele clubs, die door deze tendens dan blijkbaar niet worden beroerd.

Een andere 'verklaring': de overheid wil het zo graag! Die overheid heeft het waarschijnlijk vroeger ook graag gewild, maar hij doet weinig als de groepen uit de bevolking zelf niet willen.

Het onderwijs is daar een duidelijk voorbeeld van (De 'richting' van onderwijs is zelfs een in de wet verankerd recht).

Helemaal te achterhalen is het begin van deze ontwikkeling niet! 't Zit in de lucht' zegt men dan. De beroepswerkers — en daarmee zeg ik al de opleidingen (maar in hoeverre zijn die weer door de praktijk beïnvloed?) — hebben waarschijnlijk wel de eerste aarzende stappen tot samenwerking gezet. Aarzende stappen, die geleidelijk aan in draf en in galop overgingen. Een wedloop, waarin de besturen niet achterbleven en waarin het moeilijk was verantwoord beleid te voeren.

Humanitas heeft z'n best gedaan

Een aarzende nota op het congres in 1967 in Eindhoven: natuurlijk, Humanitas wil graag samenwerken, 't staat immers in onze statuten. Alleen, de eigenheid van Humanitas moet blijven bewaard, de multifunctionele opstelling moet mogelijk blijven, het 'vrij van leerstelligheid' blijft uitgangspunt, ...maar de ontwikkeling ging door! Nieuwe vragen, nieuwe aanpassing. Congres 1969: opdracht aan een werkgroep om 'samenwerkingsmodellen' uit te werken.

Inmiddels worden ook 'samenwerkings-spelregels' geformuleerd. Allemaal pogingen om een ontwikkeling, die als een stormvloed over ons kwam zo veel mogelijk in redelijke banen te laten verlopen.

En daar zitten we dan, met al onze regelingen, regels en modellen en bijna met het einde in zicht.

Dit klinkt wat triest; zo is het niet bedoeld, want ik geloof dat deze ontwikkeling een noodzakelijke was (en gedeeltelijk nog is).

Landelijke samenwerking

Het sluitstuk kan dan worden gevormd door de samenwerking van de landelijke samenwerkingsorganen. Ook deze samenwerking is inmiddels vergevorderd en zal per 1 mei a.s. een eerste definitieve vorm krijgen in de interimstichting, die het volledig samengaan per 1 maart 1974 verder afrondt. Hoewel de landelijke samenwerkingsorganen blijven bestaan (o.a. voor de

functie samenlevingsopbouw), zal er vooral voor Humanitas toch wezenlijk iets veranderen.

Tegengestelde ontwikkeling

Voor Humanitas als landelijke vereniging heeft de ontwikkeling zich duidelijk voltrokken vanuit een landelijk centrum naar de delen.

Bij de andere landelijke samenwerkingsorganen heeft zich juist een tegengestelde ontwikkeling voorgedaan. Vanuit plaatselijke eenheden koos men zich een dak. Door dit verschil in ontwikkeling kwam bij Humanitas ook meer dan bij de andere organen het zwaartepunt landelijk te liggen en niet provinciaal of plaatselijk.

Dat is nog steeds het geval waardoor de deelorganen van Humanitas zich — ondanks allerlei veranderingen in democratisch opzicht — minder autonoom ontwikkeld hebben, dan de — ook juridisch zelfstandige — stichtingen op plaatselijk, regionaal en provinciaal niveau van de andere samenwerkingsorganen.

Het landelijk orgaan biedt in dat geval een bepaalde service; de deelorganen maken hiervan naar behoefte en eigen inzicht gebruik.

Deze werkwijze zal ook gevolgd worden door het nieuwe landelijke samenwerkingsverband; zolang Humanitas' deelorganen nog zelfstandig betrokken zijn bij de maatschappelijke dienstverlening zal men zich op een zekere verzelfstandiging moeten instellen.

Uiteraard blijven functionarissen op provinciaal en landelijk niveau bereid een bemiddelende rol te vervullen. Naarmate echter de taken voor Humanitas duidelijker vorm krijgen in de richting van samenlevingsopbouw — en het personeelsbestand daarop zal zijn afgestemd — zal een meer rechtstreekse verbinding tot stand moeten komen tussen de deelorganen van Humanitas en een provinciaal of landelijk samenwerkingsverband.

Deze ontwikkeling zou wel eens versneld kunnen worden door het — onder invloed van de bezuinigingen — door het ministerie te voeren beleid, waarbij een minimaal bedrag voor subsidies van functionarissen samenlevingsopbouw ter beschikking komt.

Organisatievorm Humanitas

Het congres 1973 zal zich dienen uit te spreken over de organisatievorm van Humanitas. Daarbij zullen eigenlijk twee tegengestelde tendensen binnen één organisatie gecombineerd moeten wor-

den: de tendens naar een noodzakelijke verzelfstandiging in verband met de samenwerking op allerlei niveaus en die naar een grotere onderlinge samenhang om de functie samenlevingsopbouw met een minimum aan functionarissen te kunnen verrichten. Geen eenvoudige zaak!

De conferentie op 2 en 3 maart a.s. te Amersfoort wil deze problematiek aan de orde stellen en zal voor de besluitvorming op het congres derhalve een waardevolle bijdrage kunnen leveren.

Het permanent overleg van adviserend en leidinggevend kader maatschappelijk werk

Samenwerking, coördinatie, en overleg zijn omgangsvormen geworden, waaraan door iedereen (te pas en te onpas) de hand gehouden moet worden, wil men nog 'voor vol worden aangezien'.

Inpraak en medezeggenschap zijn belangrijke onderdelen van onze huidige samenleving geworden. Ze zijn eigenlijk niet meer weg te denken. Steeds opnieuw claimen groepen en personen het recht gehoord te worden, mee te spreken en mee te beslissen.

Men noemt dit een democratische opstelling en werkwijze.

Op zichzelf is deze veranderde instelling belangrijk en gerechtvaardigd, mits... er gewerkt kan worden, beslissingen genomen kunnen worden. Dat dit niet altijd even doelmatig gebeurt kan, bewijst het nu bijna één jaar oude Permanent overleg van adviserend en leidinggevend kader maatschappelijk werk.

In augustus 1971 vond een eerste overleg plaats over de mogelijkheid de bijeenkomsten, die vier landelijke samenwerkingsorganen elk afzonderlijk voor zijn provinciale en landelijke mede-

werkers organiseerden, te combineren. De reden hiertoe was de veronderstelling, dat in de afzonderlijke bijeenkomsten veelal over dezelfde problemen van gedachten werd gewisseld.

Allen bleken bezig te zijn met beleidscommunicatie en beïnvloeding van het landelijk beleid; onderlinge informatie in verband met ontwikkeling van het vak en kwaliteitsverbetering van het werk, etc.

Hoewel Humanitas zich van meet af aan wat afhoudend heeft opgesteld ten opzichte van dit initiatief, wilden wij toch onze medewerking aan de voorbereidingen verlenen. Deze voorbereidingen leidden tot het z.g. 'permanent overleg'.

De zogenaamde oprichtingsconferentie vond op 22 februari 1972 plaats. Tijdens deze conferentie werd het kritische standpunt van Humanitas naar voren gebracht, hetgeen een storm van verontwaardiging veroorzaakte.

Wij stelden namelijk, dat, gezien de doelstelling van onze vereniging en het eigen karakter van onze landelijke/provinciale bijeenkomsten, deze bijeenkomsten gewoon zouden doorgaan. Voorts spraken wij onze twijfels uit over de efficiency van dit soort massale bijeenkomsten.

Desondanks werd er een convenant opgesteld. Aan de provinciale/landelijke besturen werd gevraagd dit convenant goed te keuren en de directeuren van de landelijke organisaties werd een begroting voorgelegd.

De doelstelling van het Permanent Overleg wordt als volgt geformuleerd: 'De opbouw van een permanent overleg ten behoeve van overleg, studie, gedachtenwisseling en meningsvorming met als oogmerk op efficiënte en democratische wijze bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van het Maatschappelijk Werk en van daar uit aan de Maatschappelijke Dienstverlening'. Op zichzelf is een coördinerend orgaan waarin overleg plaatsvindt, informatie wordt uitgewisseld en over beleids- en inhoudelijke aspecten van het vak wordt gedacht en gesproken zeer nuttig, nodig, en wenselijk.

Onze bezwaren richten zich dan ook niet tegen deze uitgangspunten, maar wel tegen de organisatorische uitwerking daarvan.

Humanitas heeft op 7 november 1972 een brief aan het secretariaat van het Permanent Overleg gezonden, waarin

onze kritiek op twee kernpunten uit de doelstelling wordt toegespitst, namelijk 'de efficiënte en democratische wijze'. In zijn maximale bezetting kan aan het Permanent Overleg worden deelgenomen door ± 79 maatschappelijk werkadviseurs, ± 40 bureauhoofden c.q. leidinggevende medewerkers, ± 57 bedrijfsvoerende krachten c.q. directeuren. Een kleine rekensom leert ons dat er dan ± 176 personen op een plenaire vergadering aanwezig kunnen zijn.

Dit is op zichzelf niet efficiënt qua tijdsbesteding en bevordert ook niet de kwaliteit van de bijdrage.

Dit geldt evenzeer voor het werkelijk aanwezige aantal variërend van 60 tot 70. Dit doet dan tevens tekort aan de beoogde democratische wijze van behandelen, waarbij eigenlijk een ieder betrokken zou moeten zijn.

Aan het feit, dat dit — in dit verband — geringe aantal besluiten neemt, die het grotere geheel geacht wordt mee te dragen, gaan we dan maar voorbij, alhoewel dit geenszins democratisch mag heten.

Een ander punt waaruit de organisatorische lacunes blijken is de wijze waarop de productiegroepen gestalte hebben gekregen. Productiegroepen werden ingesteld om in kleinere groepen bepaalde onderwerpen te behandelen. Hier speelt het 'overdemocratische' element een rol.

Men kon zich namelijk inschrijven voor het onderwerp waar men een voorkeur voor had. Gevolg voor bijvoorbeeld één der productiegroepen: een bijeenkomst van $\pm$ een 7-tal mensen die onder meer uit Zuid-Limburg en uit Veendam kwamen.

Een aantal productiegroepen hebben het leven reeds gelaten. Een aantal ploetert gestadig en met veel genoegen verder. Humanitas heeft in haar bovengenoemd schrijven enkele voorstellen gedaan met betrekking tot een wijziging in de structuur van het Permanent Overleg. Wij stelden onder meer voor dat met vaste vertegenwoordigingen van ± 50 personen wordt gewerkt op de plenaire bijeenkomsten die bijvoorbeeld 2x per jaar zouden moeten plaatsvinden. Daarnaast kan er dan voor alle deelnemers maximaal 1x per jaar een soort conferentie zijn.

Voorts denken wij aan de instelling van regionale productiegroepen, waar men kan intekenen op onderwerp — ofwel

Mob's op weg naar nieuwe opstelling

Behandeling start sneller.

De sectie Medisch Opvoedkundige Bureaus van de Nederlandse Vereniging voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg heeft vandaag de nota 'MOB in Nieuw Bestek' gepubliceerd. De nota geeft een beeld van de richting waarin de Medisch Opvoedkundige Bureaus in Nederland zich vernieuwen en hun plaats zien in de geestelijke gezondheidszorg.

MOB's zijn instellingen die advies en behandeling geven aan kinderen en hun omgeving wanneer kinderen moeilijkheden hebben in hun geestelijke/emotionele ontwikkeling, en in hun relaties met gezin, school etc.

Er zijn thans 71 van zulke bureaus in Nederland.

De nota is gemaakt om met name naar de overheid en andere sectoren van de welzijnszorg meer duidelijkheid te bieden in de ontwikkeling van de MOB's, met name naar de Minister van Volksgezondheid toe, die de nota inmiddels ontvangen heeft. De Medisch Opvoedkundige Bureaus hebben de laatste jaren veel meer of minder bedekte uitingen van onbehagen te verwerken gekregen over hun functioneren.

De nota 'MOB in Nieuw Bestek' konstateert dat er al jaren wezenlijke vernieuwingen op gang zijn bij de MOB's.

Het verschil tussen de faam van de MOB's en de feiten rond de MOB's wijst de nota onder meer aan de omstandigheid dat de MOB's nagelaten hebben die vernieuwingen eerder bekendheid te geven.

De belangrijkste vernieuwing, aldus de nota, is dat in de jaren na de oorlog steeds meer de nood van het in zijn psychische ontwikkeling bedreigde kind uitgangspunt van denken en handelen is geworden, terwijl voordien vooral de methodiek van het MOB denken en handelen bepaalde. Daardoor is er ruimte gekomen om iedere methodiek te hanteren die op die nood een doeltreffend antwoord biedt.

Een uitdaging daarvan is dat tegenwoordig de behandeling meer en meer

al bij het eerste gesprek tussen MOB en ouders/kind begint.

Vroeger hanteerde men de klassieke methodiek: eerst een uitgebreid onderzoek, dan een behandeling. Tegenwoordig gaat men direct in op de vraag waar de cliënt mee binnenkomt, probeert snel te adviseren en pleegt onderzoek al naar gelang dat nodig is in verdere fasen van de behandeling. Die nieuwe aanpak is van grote invloed op de lengte van de veel gegispte MOB-wachlijsten, maar ook op de gevoelens van de cliënt die thans eerder gerichte aandacht krijgt en dus minder lang in onzekerheid verkeert.

Een andere belangrijke vernieuwing, zo zegt de nota, is de invoering van nieuwe therapievormen, zoals gezinsbehandeling, groepsbehandeling of van ouders of van kinderen of van beiden, creatieve en expressieve therapie, joint interviews met beide ouders, spelgroepen van jonge kinderen. Moderne technieken vinden hierin hun plaats.

De nota 'MOB in Nieuw Bestek' geeft voorts aan dat de MOB's intensief bezig zijn grotere eenheden van geestelijke gezondheidszorg te vormen bijvoorbeeld door samengaan met bureaus voor

levens- en gezinsmoeilijkheden, sociaal-psychiatrische diensten, jeugdpsychiatrische diensten, sociaal-pedagogische zorg. In die grotere eenheden kan men ook beter de regio bedienen waarin men werkt.

De MOB's hebben hun bereik ook vergroot, aldus de nota, door zich duidelijker ter beschikking te stellen van hulpverleners die direct met in hun ontwikkeling bedreigde kinderen in aanraking komen, zoals huisartsen, consultatiebureaus voor kleuters en zuigeling, wijkverpleegsters, onderwijzers, maatschappelijk werkers en club- en buurthuiswerk.

Andere vormen van preventie, zoals groepswork en voorlichting, vinden op bescheiden schaal plaats, wegens gebrek aan mankracht en middelen. De nota geeft aan dat preventie niet een taak van het MOB alleen kan zijn, maar in samenwerking met andere instellingen voor geestelijke gezondheidszorg moet gebeuren. Een preventieve MOB-taak zal zijn het ontdekken van groepen die bijzondere risico's lopen, en die hulpverlenend te benaderen. Genoemd worden schoolverzuimende kinderen, alleenstaande ouders, pubers in krisissituaties die zelf geen hulp durven vragen en gehospitaliseerde kinderen.

Al deze vernieuwingen worden gehinderd, zo geeft de nota aan, door het versnipperde financieringssysteem rondom de MOB's. De nota wordt dan ook afgesloten met een pleidooi voor een financiering die de vernieuwing in de MOB's verdere mogelijkheden geeft. 'MOB in Nieuw Bestek' is aan te vragen bij de NVAGG, sectie MOB's, Wilhelminapark 26 Utrecht, tel.: 030-51 04 21. De brochure bevat een beschrijving van het MOB-werk en een lijst van alle 67 instellingen die de 71 MOB's exploiteren.

Vervolg van pagina 11

waar men een onderwerp 'toebedeeld' krijgt, door de coördinatie commissie. De resultaten van de productiegroepen kunnen op verschillende wijzen in de openbaarheid worden gebracht. Humanitas meent voorts, dat het onjuist en onaanvaardbaar is indien uit het Permanent Overleg een beleidsbeslissend orgaan wordt opgebouwd.

Het is echter wel degelijk mogelijk dat door dit orgaan op beleidsbeslissingen invloed of kritiek kan worden uitgeoefend.

In het Tijdschrift voor Maatschappelijk Welzijn van 5 december 1972 wordt door Marjan de Bruin aan het Permanent Overleg de vraag gesteld 'of het niet

op een verkeerd spoor gaat rijden als het centrale vraagstukken gaat aansnijden, zonder daarbij de geleiding van het uitvoerende werk ten volle te betrekken'. Het Permanent Overleg heeft daar op gereageerd door te stellen, dat dit momenteel geen reële mogelijkheid is doch dat het daar op de duur wel toe wil komen.

Momenteel vrezen wij dat de oorspronkelijke waardevolle gedachten van het Permanent Overleg door te veel inspraak en overleg en een te weinig gerichte organisatorische opbouw wel eens kan worden tot het weggooien van het badwater waar dat kind nog in zit.

februari 1973 - 28ste jaargang no. 1 - verschijnt eenmaal per twee maanden